

Melinda Grubišić Reiter

Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik

mgrubisic-reiter@knjiznica-sibenik.hr

UDK 02:06

Stručni rad / Professional paper

POVIJEST KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA ŠIBENIK

History of the Šibenik Library Association

Sažetak

U članku će biti riječi o povijesti Knjižničarskog društva Šibenik, koje je prvo djelovalo kao ogranak Hrvatskog bibliotekarskog društva, zatim u okviru Društva bibliotekara Split te na kraju kao samostalno Knjižničarsko društvo Šibenik. Spomenuti su i istaknuti članovi Društva, Zora Karmanski i Milivoj Zenić, koji su, kao ravnatelji šibenske Gradske knjižnice, uvelike doprinijeli razvoju knjižničarske struke. Karmanski je znatno unaprijedila stručne segmente poslovanja, a Zenić je, osim što je pokrenuo njezinu nakladničku djelatnost, najzaslužniji za preseljenje Knjižnice u novi prostor u središtu grada, u kojem je mogla ostvariti niz novih sadržaja. Istaknuta su i mnoga predavanja iz područja knjižničarstva, edukacija (u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje), savjetovanja i skupštine, u čijoj je organizaciji sudjelovalo i Knjižničarsko društvo Šibenik. Navedene su i nagrade pojedinih članova Društva, kao i napredovanja u viša zvanja. Spominje se i projekt „Zelena knjižnica“, u koji je Društvo uključeno od početka 2013. godine.

Ključne riječi: *Knjižničarsko društvo Šibenik, Milivoj Zenić, Zora Karmanski*

Summary

The paper presents the work of the first public libraries and librarians in Šibenik, the development of the Šibenik Library Association and its activity as a branch of the Croatian Library Association, within the framework of Split Library Association, as well as the independent work of Šibenik Library Association. It presents also the distinguished members of the Association, Zora Karmanski and Milivoj Zenić, who both as directors of the Šibenik Public Library contributed a lot to the development of the library profession. Zora Karmanski made a significant contribution to the professional operation and management of libraries. Milivoj Zenić advanced the development of publishing and library popularization, moved the library to new premises, introducing new services and programs. The paper also highlights the numerous lectures with the librarianship topics, as well as education arising from cooperation with the Centre for Professional Development, and also the conferences and assemblies, being organised by the Šibenik Library Association. The paper also lists the awards of individual members of the Association as well as their advancement to senior professional positions. The paper also includes the Green Library Project, in which the Association has been involved since the beginning of 2013.

Keywords: *Šibenik Library Association, Milivoj Zenić, Zora Karmanski*

Osnivanje Društva

Nemoguće je govoriti o povijesti Knjižničarskog društva Šibenik a da se ne spomene povijest knjižnica u Šibeniku i okolici. Na poticaj kanonika Josipa Mrkice 1866. godine osnovana je Slavjanska narodna čitaonica. Knjižnica „Pavlinović“, utemeljena 1917. godine, bila je prva stručno vođena knjižnica. Gradska knjižnica otvorena je 17. veljače 1922. u „Sokolani“ na šibenskoj Poljani, gdje djeluje i danas.¹

Javno djelovanje Naučne biblioteke, koju je vodila Zora Karmanski, započelo je 1962. godine. Ta se knjižnica 1966. godine ujedinila s Gradskom bibliotekom, pod čijim nazivom djeluju, a njezina ravnateljica, Zora Karmanski, postala je ravnateljicom Gradske biblioteke. U stručnom pogledu, Karmanski je unijela velike promjene u rad Knjižnice: uvela je kataloge (abecedni, naslovni, stručni i predmetni), potaknula kolege na stručno osposobljavanje i pokušala razviti matičnu službu za školske i narodne knjižnice. Zora Karmanski bila je članica Upravnog odbora Društva bibliotekara Hrvatske još u travnju 1965. godine.²

U travnju 1972. godine šibenski knjižničari osnovali su šibenski ogranak Hrvatskog bibliotekarskog društva, na inicijativu Gradske biblioteke Šibenik, čiji su djelatnici postali članovima Društva. Za predsjednika je izabrana Zora Karmanski, a za tajnicu Emica Bego. (One su na tim funkcijama ostale i nakon sljedećih izbora.) Glavni ciljevi Društva bili su širenje članstva na školske knjižnice, podizanje školskog knjižničarstva na stručniju razinu i afirmacija knjižničarske struke.³

Nakon reorganizacije Hrvatskog bibliotekarskog društva 1975. godine bivše podružnice postaju samostalnim regionalnim društvima pa je tako 21. svibnja te godine osnovano Društvo bibliotekara Split. Nešto kasnije odlučeno je da se regionalnom Društvu mogu priključiti i „bibliotečni radnici iz drugih dalmatinskih općina“, što je omogućilo knjižničarima Gradske biblioteke Šibenik i Narodne knjižnice Knin da se priključe Društvu u Splitu, a kasnije su to mogli i djelatnici Narodne biblioteke Drniš. Ubrzo nakon pristupanja članovi iz Šibenika aktivno sudjeluju u radu Društva, što je vidljivo u planu i programu rada Društva bibliotekara u Splitu za 1976. godinu⁴ gdje je najavljen posjet Gradskoj biblioteci „Juraj Šižgorić“, odnosno studentsko putovanje u Šibenik.

Godine 1977. zaposlenici Gradske biblioteke „Juraj Šižgorić“, koji su bili članovi splitskog Društva, u Šibeniku su priredili izložbu „Kulturna povijest Šibenika u knjigama“. Te je godine splitsko Društvo predložilo Gradsku biblioteku „Juraj Šižgorić“ za nagradu „Pavao Markovac“.⁵ Aktivni članovi iz Šibenika uključeni su u Upravni i Izvršni odbor Društva. Na drugoj redovnoj godišnjoj Skupštini Društva, održanoj 14. svibnja 1979. godine, za blagajnika je izabrana Lucija Mikulandra iz Gradske biblioteke „Juraj Šižgorić“ Šibenik. Članovi Izvršnog odbora Društva u mandatu 1981. – 1983. bili su Jadranka Čobanov iz Šibenika i Ivan Radan iz Knina.⁶

1 Zenić, M. Novi život Vitićeva zdanja : projekt šibenske knjižnice. // Narodne knjižnice za sadašnjost i budućnost : koncepti, arhitektura, tehnologija : zbornik radova / 5. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Lovran, 3. - 6. listopada 2007. ; ur. Ljiljana Črnjar. Rijeka : Gradska knjižnica Rijeka, 2009. Str. 25.

2 Društvo bibliotekara Hrvatske od travnja 1965. do svibnja 1967. godine. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 13, 3/4 (1967), 131.

3 Rad Hrvatskoga bibliotekarskog društva od svibnja 1971. do svibnja 1973. : ogranak Šibenik. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 19, 1/4 (1973), 95-96.

4 Mihanović, V. Djelovanje Društva bibliotekara Split od njegova postanka do danas. // Glasnik Društva bibliotekara Split : spomenica 8, (2010), 23-24.

5 Isto, 24-25.

6 Miolin, G. Kronologija razvoja i djelovanja Društva knjižničara u Splitu 1950. – 2010. : iz povijesti

Neizostavna osoba, zaslužna za osnivanje samostalnog društva knjižničara u Šibeniku, bio je Milivoj Zenić, ravnatelj šibenske Gradske knjižnice u razdoblju od 1984. do 2011. godine. Njegova suradnja s kolegama iz drugih sredina, osobito sa splitskim Društvom, bila je iznimno važna za razvijanje i organizirano djelovanje knjižničarske struke u Šibensko-kninskoj županiji. Kao dugogodišnji član Društva knjižničara u Splitu, Zenić je bio i član Glavnog odbora od 1985. do 1996. godine. Sudjelovao je u svim važnim događajima vezanim za Društvo knjižničara u Splitu, od kojih posebno izdvajamo organiziranje 30. skupštine Hrvatskog bibliotekarskog društva u Primoštenu 1996. godine, obilježavanje 50. obljetnice djelovanja Društva 1999. godine, sudjelovanje na Danima knjižničara u sklopu 13. Sajma knjige u Puli 2007., kao član splitskog društva, predstavljanje *Vodiča kroz knjižnice grada Splita 2008.* i *Spomenice Društva knjižničara u Splitu 2010. godine* itd.⁷ U teškim ratnim vremenima pokrenuo je izdavačku djelatnost u Knjižnici i time popularizirao šibensku kulturnu baštinu i potaknuo suvremeno stvaralaštvo. Sudjelovao je u organizaciji različitih znanstvenih i stručnih skupova. Autor je triju knjiga: *U pohvalu od grada Šibenika: pisana riječ od najstarijih vremena do danas, Stari Šibenik: kalama, skalama i butama* i *Šibenik, srcem i umom*. Izabrane tekstove Knjižnica mu je posmrtno izdala u knjizi *Šibenik, srcem i umom*. Zenić je najzaslužniji za preseljenje Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ u novi prostor na šibenskoj Poljani, u zgradu bivšeg Doma JNA, gdje je nekoć bila Narodna kavana s knjižnicom i čitaonicom. (Preseljenjem Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik na novu lokaciju u središte grada, na Poljanu, i Društvo mijenja svoje sjedište u Poljana 6.). Zenić je pokrenuo i uspostavljanje mreže narodnih knjižnica u Šibensko-kninskoj županiji.

Godine 1997. Šibenčani formalno istupaju iz Društva bibliotekara Split, ali suradnja sa splitskim kolegama, npr. na stručnim putovanjima, nastavljena je i nakon osnivanja Knjižničarskog društva Šibenik 22. travnja 2004. godine.⁸ Nakon osnivačke Skupštine Društvu je pristupila četrdeset i jedna osoba zaposlena u nekoj od knjižnica Šibensko-kninske županije. Članovi su bili knjižničari iz narodnih, školskih i specijalnih knjižnica, a kasnije se na nekoliko godina priključila i knjižničarka iz visokoškolske knjižnice u Šibeniku. Uvjet za prijam bio je rad u knjižnici, ali ne i položen stručni ispit kao mjerilo potrebne stručne kvalifikacije. Prva predsjednica bila je Melinda Grubišić Reiter, koja je birana u još dva mandata, a tajnica Društva bila je Karmen Krnčević. Statut Društva omogućio je da se Upravni odbor bira na četiri godine, s tim da se njegovi članovi mogu ponovno birati. Članstvo vrijedi godinu dana, a članarina (bez upisnine) uplaćuje se za tekuću godinu. Na temelju članka 13. Zakona o udrugama („Narodne novine“, broj 74/14) Skupština Knjižničarskog društva Šibenik, na sjednici održanoj 17. rujna 2015. godine, donijela je izmjene Statuta na temelju novog Zakona o udrugama. Izmijenjeni Statut onemogućio je biranje predsjednika Društva više od dva puta i ograničio mu mandat na dvije godine pa je na novoj izbornoj Skupštini u rujnu 2016. godine za predsjednicu izabrana Karmen Krnčević.

društva. // Glasnik Društva bibliotekara Split : spomenica 8, (2010), 115.

7 Erceg, D. Redovna skupština Društva knjižničara u Splitu, 16. prosinca 2011. : izvještaj, 12/2011. [citirano: 2012-01-10]. Dostupno na: <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/broj/54>.

8 Kovačić, M. Društvo knjižničara u Splitu : 1990.-2009. // Glasnik Društva bibliotekara Split 8, (2010), 46.

Nagrade i napredovanja u stručna zvanja

Neki od članova Knjižničarskog društva Šibenik uspjeli su svojim zalaganjem, radom, stjecanjem novih znanja i korištenjem novih tehnologija napredovati u struci pa su i nagrađeni za svoj trud.

Godine 1997. Milivoj Zenić odlikovan je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge u kulturi. Kao predstavnik Ministarstva kulture bio je predsjednik Upravnog vijeća Nacionalne i sveučilišne knjižnice.

Društvo je osobito ponosno na dvije najviše državne nagrade za knjižničarstvo: Kukuljevićevu povelju i nagradu Eva Verona, koju su dobila dva njezina člana. Na 37. skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva, održanoj u Termama Tuhelj od 29. rujna 2010. do 2. listopada 2010. godine, Milivoju Zeniću dodijeljena je Kukuljevićeva povelja, najveće priznanje u knjižničarskoj struci, za dugogodišnji rad i važne rezultate na unapređenju knjižničarske djelatnosti. Za nagradu je predložen na Skupštini Knjižničarskog društva Šibenik, na poticaj uglednih djelatnika Hrvatskog knjižničarskog društva.

Na 38. Skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva održanoj u Osijeku od 26. do 28. rujna 2012. godine članici Društva knjižničara Šibenik Marini Šimić dodijeljena je nagrada „Eva Verona“, koja se dodjeljuje mladim knjižničarima kao priznanje za posebno zalaganje u radu, inovacije i promicanje knjižničarske struke u Hrvatskoj. Prijedlog za nagradu i u njezinu slučaju iznijeli su članovi šibenskog Društva.

Povjerenstvo za predlaganje dodjele viših stručnih zvanja u knjižničarskoj struci Hrvatskog knjižničnog vijeća ocijenilo je da uvjete za stjecanje višeg stručnog zvanja imaju dvije članice našeg društva: Karmen Krnčević stekla je zvanje više knjižničarke 2013. godine, prva u Šibensko-kninskoj županiji, a nekoliko godina kasnije Antonija Miše 2016. godine. Članovi Knjižničarskog društva Šibenik aktivni su u različitim komisijama i radnim grupama.

Predavanja, edukacije, stručni skupovi i studijska putovanja

Knjižničarsko društvo Šibenik od osnutka vodi brigu o stalnom stručnom usavršavanju i obrazovanju članova. Organizirana su raznovrsna predavanja, edukacije i savjetovanja, a sudjeluje i u organizaciji skupština HKD-a. Društvo je u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara organiziralo sljedeće edukacije:

- 14. travnja 2008. *Organizacija kulturnih aktivnosti*
- 23. travnja 2008. *Audiovizualna građa u narodnoj i školskoj knjižnici*
- 9. svibnja 2008. *Školska knjižnica I: izgradnja i vođenje zbirki*
- 23. lipnja 2008. *Školska knjižnica I: rad s djecom i mladima u narodnim i školskim knjižnicama*
- 15. srpnja 2008. *Kako predstaviti znanje*
- 5. rujna 2008. *Omeđena elektronička građa: obilježja i obrada*
- 10. listopada 2008. *Školska knjižnica I: digitalne zbirke službenih publikacija namijenjene djeci i mladima*
- 10. studenoga 2008. *Školska knjižnica II: marketing*
- 2012. *Omeđena elektronička građa: obilježje i obrada;*
Predmetna obrada: načela i profesionalna etika u predmetnoj analizi i označavanju,
- 2013. *Rad s djecom i mladima u školskim i narodnim knjižnicama;*
Knjižnice i društveni mediji (Facebook – kako stvoriti virtualnu mrežu prijatelja)
- 2014. *Poticanje čitanja kod djece i mladih*
(voditeljica: Hela Čičko iz Knjižnica grada Zagreba)

2015. *Planiranje i upravljanje zaštitom knjižnične građe u slučaju katastrofe*
(voditeljice: Lucija Ašler i Marina Strugar iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu)
2016. *Taktilna slikovnica u narodnoj i školskoj knjižnici*
(voditeljica: Hela Čičko iz Knjižnica grada Zagreba).

Osim odlične suradnje s Centrom za stalno stručno usavršavanje, Društvo je organiziralo i stručna predavanja kolega iz zagrebačkih i splitskih knjižnica. Također je ostvarena suradnja i s knjižničarima iz Nizozemske i Engleske. U travnju 1996. godine Paul Sturges s Katedre za informacijske znanosti Sveučilišta Loughborough, u suradnji sa splitskim Društvom knjižničara kojem su pripadali i šibenski knjižničari, posjetio je Šibenik i govorio o suvremenim bibliotecnim trendovima i odnosu društva prema struci.

Srna Vuković Motl posjetila je Knjižnicu 2004. godine i tom prigodom u prostoru šibenskog muzeja govorila o zavičajnim zbirkama. Kluk Giunio, voditelj informatizacije u Knjižnicama grada Zagreba, u Knjižnici je 18. travnja 2007. godine održao predavanje pod nazivom „Sigurnost u radu na računalu“. Marian Koren, gošća iz Nizozemske, u Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ 2006. godine održala je predavanje na temu „Prava djeteta na informaciju“, u kojemu je govorila i o radu nizozemskih knjižnica.

U povodu Dana Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“, 18. veljače 2005. godine, Dijana Erceg održala je predavanje „Knjižničar kao sam svoj – web majstor“.

U hotelskom naselju Solaris kraj Šibenika od 16. do 19. rujna 2009. održano je 7. *Savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj*, u čijoj su organizaciji sudjelovali i šibenski knjižničari. Tema savjetovanja bila je *Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama*.

Od 22. do 25. rujna 2004. u Solarisu je održana 34. Skupština HKD-a, a šibenski knjižničari ponovno su bili suorganizatori, ovog puta kao članovi samostalnog strukovnog udruženja. Tema Skupštine bila je „Knjižnice, politika, javnost: hrvatske knjižnice u svjetlu europskih integracija“.

Društvo je bilo suorganizator, uz Gradsku knjižnicu „Juraj Šižgorić“, i 41. Skupštine HKD-a održane u Primoštenu od 12. do 15. listopada 2016. godine. Tema skupštine bila je „Knjižnice: fizički, virtualni i pravni prostor za usluge i korisnike“.

Te su godine Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik i Knjižničarsko društvo Šibenik organizirali, uz stručnu potporu HKD-a, Stručni skup „Dječja knjižnica danas i njezina odgojno-obrazovna dimenzija“ u povodu 50. obljetnice utemeljenja Dječjeg odjela Knjižnice. Društvo je sudjelovalo i u organizaciji Stručnog skupa „Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću“, održanog u Knjižnici 27. i 28. siječnja 2011. godine, uz stručnu potporu Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež Hrvatskog knjižničarskog društva. Društvo je organiziralo i niz stručnih putovanja:

Ugljan, Pašman (2004.); Nin, Benkovac i Biograd (2006.), Nacionalni park Plitvice (2007.), Gornja Poljica (2008.), Knin (2009.), Brač (2010.), Pag (2011.), Vid, Metković i Počitelj (2012.), Zadar (2013.), Ogulin (2014.), Hvar (2016.). Na putovanjima u Počitelj, Ogulin i na Hvar šibenskom Društvu pridružili su se i zadarsko i splitsko društvo knjižničara. Posjetili smo knjižnice, muzeje, arheološke iskopine i, naravno, družili se i razmjenjivali iskustva.

Projekt „Zelena knjižnica“

Početak 2013. godine Knjižničarsko društvo Šibenik pridružilo se projektu „Zelena knjižnica“, koji je u ožujku 2011. pokrenulo Društvo bibliotekara Istre. Taj projekt šibensko Društvo prepoznalo je kao mogućnost da se korisnici educiraju na području ekologije, zaštite prirode, samoodrživosti, energetske učinkovitosti itd., pa su u

protekle tri godine organizirana predavanja (npr. „Prirodna medicina“, „Permakultura“ i „Znamo li što jedemo i kako to utječe na naše zdravlje?“), predstavljanja knjiga (npr. *Prva hrvatska LCHF kuharica* Anite Šupe), radionice i projekcije promotivnih filmova i sl.⁹ Dana 15. listopada 2014. godine na Skupštini knjižničarskog društva u Splitu ustanovljena je Radna grupa za zelenu knjižnicu po uzoru na srodnu IFLA-inu radnu grupu za održivost okoliša i knjižnice. Tri su članice ove grupe iz Knjižničarskog društva Šibenik: Anita Cota, Melinda Grubišić Reiter i Martina Tabula.

Zaključak

Iako je Knjižničarsko društvo Šibenik kao samostalno regionalno društvo osnovano tek u travnju 2004. godine, početci udruživanja stručnih djelatnika knjižnica u Šibensko-kninskoj županiji sežu u daleku 1972. godinu. Kao ravnatelji Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik Zora Karmanski i Milivoj Zenić pridonijeli su osnutku Ogranka Hrvatskog bibliotekarskog društva (Zora Karmanski) i samostalnog Knjižničarskog društva Šibenik (Milivoj Zenić). Stoga, razvijajući Društvo, hodajući u budućnost struke, ne smijemo zaboraviti pojedince, kolege i kolegice koji su s toliko ljubavi i žara prema svojem pozivu utjecali na nas mlađe. Zahvaljujući njihovoj stručnosti, marljivosti, upornosti i radu nastale su nove knjižnice, razvijalo se knjižničarsko Društvo i, što je najvažnije, stvorene su nove generacije knjižničara ljubitelja knjige i struke.

Literatura

- Društvo bibliotekara Hrvatske od travnja 1965. do svibnja 1967. godine. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 13, 3/4 (1967), 130-136.
- Grubišić Reiter, M. Projekt Zelena knjižnica u Knjižničarskom društvu Šibenik. // *Glasnik Društva bibliotekara Split* 12/13, (2014-2015), 77-80.
- Mihanović, V. Djelovanje Društva bibliotekara Split od njegova postanka do danas. // *Glasnik Društva bibliotekara Split : spomenica* 8, (2010), 17-29.
- Miolin, G. Kronologija razvoja i djelovanja društva knjižničara u Splitu 1950. – 2010. : iz povijesti društva. // *Glasnik Društva bibliotekara Split : spomenica* 8, (2010), 83-116.
- Erceg, D. Redovna skupština Društva knjižničara u Splitu, 16. prosinca 2011. : izvještaj, 12/2011. [citirano: 2012-01-10]. Dostupno na: <http://hkdrustvo.hr/hkdnovosti/broj/54>
- Kovačić, M. Društvo knjižničara u Splitu : 1990.-2009. // *Glasnik Društva bibliotekara Split : spomenica* 8, (2010), 31-53.
- Rad Hrvatskoga bibliotekarskog društva od svibnja 1971. do svibnja 1973. : ogranak Šibenik. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 19, 1/4(1973), 86-97.
- Zenić, M. Novi život Vitićeva zdanja : projekt šibenske knjižnice. // *Narodne knjižnice za sadašnjost i budućnost : koncepti, arhitektura, tehnologija : zbornik radova / 5. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Lovran, 3. - 6. listopada 2007.*; ur. Ljiljana Črnjar. Rijeka : Gradska knjižnica Rijeka, 2009. Str. 24-29.

⁹ Grubišić Reiter, M. Projekt Zelena knjižnica u Knjižničarskom društvu Šibenik. // *Glasnik Društva bibliotekara Split* 12/13, (2014. – 2015), 77-79.